

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Tale ved Indvielsen

af

Frederiksborg

lærde Skoles nye Bygning

den 26de Mai 1836.

af

Dr. J. P. Mynster,

Biskop over Siellands Stift.

K i s b e n h a v n.

Trykt paa den Gyldendalske Boghandlings Forlag
i det Brunnichske Bogtrykkerie.

Hæderlige Forsamling!

Paa disse Steder, hvor for tvende Aar siden i en rædselsfuld Nat Luethavet udbredte sine fortærende Strømme og efterlod det sørgelige Syn af hærgede Tomter, forsamles vi i Dag med glad og festlig Følelse. Ligesom Byen trindt omkring igien reiser sig af sin Aske, saaledes staaer her atter en Bygning for den Skole, som Byen med Rette tæller blandt sine bedste Klendier, og den staaer der større, skønnere, bekvemmere for sit Niemeed, end den forhen var. Saaledes sømmer det Menneffene at kæmpe mod Forstyrrelsen, at udslutte dens Spor, ja at lade den selv tiene til at fremkalde det Bedre.

Tohundrede og otteogtresindstyve Aar ere forløbne, siden en Skole først aabnedes her, ligesom under Ly af det mægtige Slot. Det var Slottets ophøiede Grundlægger, Kong Frederik den Anden, som vilde forskønne det Sted, han fortrinligen yndede, og forherlige sit Hof ved at see et Sæde for Værdom og boglig Konst i dets Nærhed. Men Hofluften syntes ikke gunstig for den spæde Plante, andre Sæder udbredte sig her, end de, ved hvilke videnskabeligt Uvor fremmes, den neppe fremskudte Spire visnede

snart, og inden sytten Aar efter dens Begyndelse lukkedes Skolen atter. Men ligesom et Trø kan ligge længe i Jorden og synes dødt, og det dog, naar beleilige Tider komme, udvikler sin Kraft og bryder frem i stærke Skud: saaledes skeede det ogsaa her. I Christian den Fjerdes kongelige Siel opstod den Tanke, atter at fremkalde hvad Faderen havde maattet opgive, og for hans kraftfulde Haand lykkedes det at fuldføre Værket og sætte det hen til Bestandighed for de kommende Slægter. I tohundrede Aar bestod den Bygning, Han opførte; der virkede mangen Lærer, hvis Navn endnu længe efter hans Bortgang nævnedes med Ærbødighed og Taknemmelighed; derfra udgik mangen Lærling, paa hvem siden Folket heftede beundrende Blikke, og mange flere, som i stillere Virken betalte Fædrelandet hvad de her havde modtaget. Da sank vel Huset for Elementernes vilde Magt, men Værket var dog ikke forstyrret; nu har Frederik den Siette ogsaa her sat sit Navn ved Siden af sine Forfædres; han delede ikke med os med karrig Haand, men gavmildt udstyret aabner Skolen atter sine Haller, og Alt har ordnet sig til at det vante Liv atter her kan begynde.

Men naar det nu er mit glædelige Hverv — maatte kun min Evne svare dertil! — ligesom at indlede det Liv, som her paany skal begynde, at hilse den gjenfødte Skole med indviende Tale, at gjøre de Tølelser og Forsætter, med hvilke Enhver, som skal virke i den og for den, atter seer den aabnet, klarere og mere levende; naar mit Embede paalægger mig i denne Time at tale for denne Skoles hædrede og hæ-

derværdige Forstandere, Styrcere og Beskjermere, for dens Lærere, hvis Liv paa det Nøieste er knyttet til dens, for de Unge, nu dens Fostersønner, engang, som vi haabe, dens Noes, naar jeg seer for mig Mænd, som tilforn dannedes her, og hvis siden vundne Hæder Skolens Aarbøger ville antegire som dens, og Fædre, som betroede Skolen deres kjereste Rigdom, og saa mange andre agtede Medborgere, som fra deres forskiellige Stillinger enedes om at skienke vor Fæst deres Deeltagelse: hvorom skulde jeg da tale uden om Det, som samler os, om denne Skole selv? Hvor nødvendig Underviisning er for Ungdommen, og hvor vigtigt det er for Samfundet, at den ordnes saa vel som mueligt, derom vilde det være overflødigt at handle, thi derom er kun een Stemme. Men denne Skole hører til dem, af hvilke der ikkun ere, ikkun skulle være saa, til dem, der gjøre Fordring paa at regnes blandt de høiere Underviisningsanstalter i Landet, saa at de, som dannedes der, skulle have særdeles Forpligtelser og særdeles Rettigheder fremfor dem, der udgaae fra de andre Skoler. En Skole af dette Slags forudsætter hos sine Lærlinger fortrinligere Evner, fordrer større Opoffrelser, anvender ogsaa større, stadigere, længere fortsat Omhu paa deres Dannelse; den maa derfor være Samfundet vigtigere og have Krav paa større Opmærksomhed, end de lavere Skoler.

Dannelse, sagde vi, og brugte derved et Ord, som i sig selv har en meget udstrakt Betydning. Og saa det raade, livløse Stof skal dannes, og endnu mere ethvert Menneskes Siel; nogen Underviisning, nogen Dannelse maa ethvert Menneske modtage. Smidlertid

hævder dog Sprogbrugen Ordet i Særdeleshed, vel ikke for nogen enkelt Stand, heller ikke for den blotte udvortes Slebenhed, men for dem, der skulle fortjene at tælles blandt de Videre i Folket — hvo der er uden høiere Dannelselse hører derved, og derved alene, til de ringere Glasfer. Men denne Dannelselse skal Kvinden besidde saavel som Manden, efter den kan enhver Borger i sin Stand tragte, og vi ville ingenlunde sige, at Forberedelsen dertil kun skeer i Læresale som disse. Men de Skoler, der nu nærmest svæve for vor Tanke, ligesom en af dem for vort Die, ere bestemte til at fremme videnskabelig Dannelselse, derved erholde de deres særegne Præg, og det er denne Dannelses Priis vi i nærværende Stund ville forkynde; vi fremsætte derfor det Spørgsmaal, som Talen nu skal forsøge at besvare, saaledes: hvortil skal Ungdommens videnskabelige Dannelselse sigte?

Den skal sigte, først til Grundighed; thi hvorledes man endog vil bestemme Begrebet af Videnskab, da er det dog klart, at den er det Modsatte af løs og overladelig Kundskab; den skal søge at trænge ind til Grunden, og at samle Kundskabens enkelte Bestanddele ved en Forbindelse, der holder dem fast til Grundvolden og derved fastere til hverandre indbyrdes. Men hvor meget endog Mennesket grunder, han faaer dog aldrig udgrundet, og hvorledes, siger man, kan det da ventes, i en Skole, som kun samler unge Mennesker i eller kun lidet over Børnealderen, at bringe det til videnskabelig Grundighed? Distnok skader man ikke let et Foretagende mere end ved at udstrække Fordringerne til det Umuelige, og Intet vilde være for-

dærveligere for enhver Skole, altsaa og for den lærde, end at ville tage Lærefag for, hvilke Lærlingerne ikke ere vorne, eller ved at behandle dem, der bør drives, paa en Maade, som ikke svarer til Lærlingernes Alder og den Grad af Modenhed, som de kunne antages at have naaet. Vee den Skole, i hvilken uforstandige Lærere vilde søge saaledes at drage Livets høieste Anliggender ned, at de Unge ikke blot ligesom forud hilfede dem, ligesom udsoldede sig mod deres Indvirkning, men at de skulde forlade deres Bænke med den forfængelige, fordærvelige Indbildning, at de havde en afgjørende Dom tilrede for Alt hvad Livet skal bringe dem imøde! Intet kunde være overfladeligere, Intet derfor mere stride mod den Grundighed, som disse Skoler just skulde befordre. Vi mene ingenlunde at kunne sende de Unge ud herfra som modne Tænkere, saalidet som færdige til at overtage nogensomhelst Bestilling. Hele Livet er en Skole, og der skal læres saalænge man lever; jo mere den Unge kommer i Berørelse med det virkelige Liv, jo nærmere dets Fordringer komme ham, desto mere vil han føle, hvor Meget han, uagtet den bedst anvendte Ungdom, uagtet den omhyggeligste Forberedelse, endnu trænger til at lære. Men Hovedsagen er, at han, efter en berømt Mands træffende Udtryk, "har lært at lære", at han fra sine tidlige Aar af er gaaet giennem den strengere Tænkings Skole, at han tidligen er bleven nødt til at anspænde sine aandelige Evner, at man har vænnet ham til at trænge ind i Gienstanden, og aldrig at nøies med det Halve, Løse, Uklare.

Dertil skal Ungdommens videnskabelige Dannelse først og fornemmeligen sigte.

Vel er det skönt og gavnligt, dersom vi forud kunne udruste den Unge med et Forraad af Kundskaber, hvilke han siden vil behøve, siden vil kunne anvende; men lader os ogsaa her ikke udstrække Forbringerne for vidt. Mange Kundskaber ere af den Beskaffenhed, at de overflige den Unges Faaevne, mange saadanne, at de umuelig kunne læres i Skolen; tilmed er den Unges Lod endnu ikke kastet, vi vide endnu kun lidet, hvorhen den indre Drikt, hvorhen den udvortes Nødvendighed vil føre ham, og hvilke Kundskaber han derfor i Særdeleshed vil behøve; lader os stræbe at danne ham, saa han kan gjøre sig brugbar, hvor endog hans Tjeneste skal kræves. Vilde vi lægge det an paa at bibringe den Unge den størst muelige Masse af Kundskaber, da vilde vi dermed aldeles undergrave den Anstalt, hvis Flor vi meente at ville befordre, thi da vilde det Ene nødvendigen forstyrre det Andet, Sielen vilde ikke kunne giennemtrænge, ikke samle Gienstandene, men det Hele vilde vorde en løs, forvirret Blanding, som hverken gavne til Anvendelse eller til Forberedelse. De dyrefløbte Erfaringer om Virkningen af denne letfærdige Flagren langsmed Overfladen af en stor Mængde Gienstande ere endnu ganske nye, og gid de stedse maatte være i Alles Minde! Med hvilke Gienstande vi her i Særdeleshed skulle sysselsætte Ungdommen, derom vilde vi nu ikke stride. Vist er det, at, som Sproget er Menneskets Fortrin, saaledes er Sprogets Studium et af de fortrinligste Midler til videnskabelig Dannelse.

Saaledes studerede Grækerne deres Homer, nøiagtig, kritisk og grammatisk, saaledes Romerne de græske Forfattere, saaledes de følgende Slægter baade Romernes og Grækernes Skrifter; og hvo maa ikke erkiende, hvilken Landsgymnastik, hvilken Dvelse for Tænksomheden, der er i et strengt og alvorligt Sprogstudium, og hvorledes dette gavner langt anderledes end blot til det, allerede i og for sig selv nyttige, Bekendtskab med Ordene? Derhos skulle mange andre Lærefag drives, men hvilke endog disse ere, da er den første Lov for den lærde Skole: Alt nøiagtigt og grundigt!

Fremdeles skal Ungdommens videnskabelige Dannelse sigte til, at den efterhaanden vinder et omfattende Blik paa Livet. Den høiere Dannelse er aldeles modsat den sneverhiertede Synsmaade, hvorved de, hvis Forestillinger ikke naae ud over den indskrænkede Kreds, hvori de selv bevæges, betragte Livet, dets Arbejder, dets Glæder og Sorger. Skulle vi beskrive denne Synsmaade, da kunne vi neppe træffe nærmere, end naar vi sige, at den bestemmer Tingenes Værdie kun efter den umiddelbare Nytte, de kunne bringe, og denne Nytte er atter i Grunden kun det legemlige Velbefindende, og jo mere fremmede de udvidende Forestillinger werde, desto mere indskrænker selv heri Omsorgen sig til det Egne. Deraf de Bestræbelser, som siges indviiede til Fædrelandet, og som dog kun sigte til at undgaae enhver Dpoffrelse for det almindelige Gode, for Alt hvad der adler Tilværelsen, medens man mener i sit eget Skriin at kunne tælle, hvorvidt det Heles Vel er fremmet eller hindret; deraf de ulyksalige Kampe mellem Stand og

Stand, mellem Sted og Sted, som var det Heles Middelpunct kun at finde, hvor Enhver føler sin egen Vægt; derved forvandles den saa høit prisfte, vissefelig ogsaa i sig selv saa priselige, Almeenaand til en huul Klang, og i dens Sted fremtræde personlig Begierligheds og Ainds onde Dæmoner. Men i de lave Kredse, hvor kun den egne Fordeel er det Hiul, der sætter Arbeidskraften i Bevægelse, og Bagtalelse er Selskabets Siel, fører Livet os kun altfor let ned; lader os derfor velsigne de aandelige Syssler, som tidligen drage den Unges Siel hen til høiere Forestillinger, tidligen føre ham ind i ædlere Kredse, hvor hans Blik paa Livet kan udvides, og hvorved han tidligen kan vinde en Lethed til siden atter at hæve sig derop fra det daglige Livs trange Begrændsning.

Eller mener maaskee Noget, at dette allermindest kan skee inden Skolens skumle Mure, som de kalde dem, at det just er der, at Landsmunterhed og Landsfrihed døer? Vel nødes vi til at indrømme, at Skolelivet mangen Gang har været, endnu kan være saadant, at Anden udsluffes deri, istedetfor at finde Næring. Men hvo vilde forkaste Middelet, fordi det ei altid anvendes, ei altid benyttes saaledes, at Hensigten derved opnaaes? Og lader os ikke dømme efter det udvortes Skin! Hvor Mangen, som selv under det slebne Ydre gienste et koldt, egennyttigt, fordærvet Hierte, har ikke ladet haant om dem, som vare dømt til selv at fortære deres Aar i Skolestøvet, og deri at indspærre Ungdommen med sig; men sandelig, naar Hines forfængelige Væsen længesiden er opløst i dets Intet, da mindes endnu i Læringers taf-

nemmelige Hierter manges Hædersmand, som stod paa disse Lærestole; Nar og Møie havde maaskee furet hans Afsyn, Livets Byrder og Sorger maaskee nedbøiet hans Skikkelse, men i hans trofaste, samvittighedsfulde Bryst slog endnu et Hierte, der blev levende, naar han førte de ham betroede Unge hen i sine Heroers Kreds, hen, hvor Aristides veiede Fordeel mod Ret, og hiint Skaal hævede sig let som Fieren, hvor Sokrates med fast Haand tog Giftbægeret, rolig skuende tilbage paa det Liv, som svandt, og hert mod det, som skulde oprinde, hvor Timoleon købte Fædrelandets Frelse for sin egen bitterste Smerte; hen, hvor Fabius havde Mod til at taale Beskyldningen for Feighed, medens han just ved sin Dvælen frelst dem, som vilde haste mod Undergangen, hvor Scipio, med Scierens svært tilkæmpede Krands om sin Tinding, stod i Taarer paa Karthagos Ruiner, hvor Brutus i den skiebnesvangre Nats mørke Syner meente at skue sin onde Genius, der sagde ham: i Morgen besøger jeg dig atter paa Slagets Mark, og svarede: jeg skal see dig uforfærdet; eller naar han opflog sine gamle tiere Bøger, naar han lod Digteren vække Fortørnelse i de Unges Siele over de Borgere, som fyldte Torvet fra dets øverste Ende til den nederste med det Raab: "først søger Penge, og efter Penge Dyd; for alle Ting maa Formuen forsøges, kan du med Retten, desto bedre, men hvis ikke, da paa hvilken Maade du kan, kun Formue!" indtil han da atter ved Digterens Ord lod dem føle, at "dette er det fasteste Bærn, intet Ondt at være sig bevidst, ikke at maatte blegne ved nogen Brøde." Lad endog

disse store Billedeer igien trænges tilbage, disse alvorlige Paamindelser igien henklinge, lad dem overdøves af de tusinde Stemmer, der endnu, som fordom, anprise de lave personlige Hensyn som det Allervigtigste, de forsvinde dog ikke ganske af den Unge's Siel, thi, som atter den gamle Digter siger, "den Duft, som eengang fyldte Karret, da det var nyt, bliver længe deri." Hvo kan tvivle om, at det Wilde og Høimodige endnu langt mere vilde have tabt sin Hæder, dersom ikke Grækerne endnu stedse vedbleve at fylde de Unge's Sieler med Forestillingerne om det Skønne og Gode, Romerne med dem om det Anstændige og Urefulde, derved at udvide deres Blik ud over det daglige Liv's snevre Kreds, og dersom ikke saadanne Forestillinger fra disse vore Skoler giennem saa mange Veie trængte ud i Folket?

Saaledes maa den videnskabelige Dannelse ogsaa mægtigen bidrage til at give Charakteren den Fasthed, uden hvilken Manden selv og hans Virken intet Værd kunne have. Thi dersom Manden, naar han skulde være modnet til Livets Idrætter, endnu vakler som Sivet, lader sig bevæge af ethvert Meningernes Veir, dersom han griber for igien at slippe, begynder for igien at opgive, da er det kun ved Aarenes Tal at han bærer Navn af en Mand. Derfor skal den videnskabelige Dannelse ogsaa sigte til, tidligen at give den Unge Kraft til at staae fast i Bevægelsernes Strømme. Hertil maa den alvorlige Sysselfættelse, den strengere Tænksomhed, den skarpe Ugtpaagivenhed, hvortil han tidligen vænnes, nødvendigen bidrage, naar derimod Sindet slappes ved ligegyldig Sysself, ved sløve Tan-

ker og løs Tale. Og naar den Unge derhos ideligen opfordres til at stille sig Fortidens store Forbilleder for Die, naar han ideligen hører de gamle Bises stærke Tale om, at af Tingene ere nogle i vor Magt, andre ikke, at kun ved hine kan Mennesket vinde sandt Bærd og sand Hæder, men at dersom han kalder disse sit høieste Gode, da har han givet sig til Priis for det Uvisse og Foranderlige, og er en Træl, hvor fri han end vil kaldes; naar han ideligen hører, nøie maa betragte og indskærpe sig Ord som hine berømte: "den retfærdige, i Grundsetninger bestandige Mands faste Sind roffes ikke, hverken ved Borgernes Raab, naar de fordre det Daarlige, eller ved den truende Tyrans Uafsyn": da vænnes han til, i disse Forestillinger at finde den Støtte, han siden saa ofte vil behøve. Mener man, at det kun er Lærde, der dannes i disse vore Skoler? O sandelig, de i udvortes Bærdighed ypperste Mænd vare ikke ringere i indvortes Bærdighed, de, der styrede Statens vigtigste Anliggender, eller der befale over dens Hære, fandtes aldrig mindre dygtige, fordi de havde giennemgaaet den strengere Skole, og tidligen vare blevne vant til at tælle Kundskab og videnskabelig Indsigt blandt de Fortrin, ved hvilke de skulde udmærke sig. Exempler vilde ikke mangle, fiern eller nær, men det Sted, hvor jeg i Dag taler, opfordrer mig til i Særdeleshed at nævne eet. Hvo kiender ikke HillerødsHolms fordoms Giers, Herluf Trolles priisværdige Navn? Han var Dannebroges ægte Mand, den Første blandt Danmarks Søkrigere, altid rede, naar Fædrelandets Tjeneste kaldte; men i Fredens Dage eller i Vinterens Aftener vendte han gierne tilbage til de Videnskaber,

hvori hans Ungdom var oplært; og der, under Dm- gang med Fortidens Store og Vise, uddannedes og styrkedes den Kraft, hvormed han rolig og fast saae baade Krigen og Fredens Farer imøde. Vi kunne nu ikke følge ham paa Wrens Veie, ikke dvæle ved de uforglemmelige Ord, hvormed han erkjendte, at de, "som have Gudsfer, og bære gyldne Kieder, og ville være yppermere og høiere end Andre", ogsaa ere skyl- dige at vove desto Mere, naar Konge og Fædreland have deres Tieneste behov; vi kunne nu ikke udmale, hvorledes han giennem sit hele Liv blev sig selv liig ind- til den Dag, da han, dødelig saaret, vendte tilbage fra sin sidste Kamp, da han endnu, med det Sværd, som han saa ofte havde draget for Fædrelandets Ære og Frelse, paa sin Skulder, gif giennem Kiøbenhavns Gader, og da først lagde sig paa sit sidste Veie, lagde sig til den hæderligste Hvile. Men derfor tale vi herom i denne Time, fordi den ædle Mand, forud betænkende Livets Uvisshed, havde bestemt sit Guds til at grunde en Skole liig den, i hvilken vi nu ere samlede. En- hver kiender det skønne Herlufsholm, Enhver veed, hvilke gode Frugter det har baaret, og deriblandt maa- skee ogsaa den, at her staaer en Skole, thi det synes som vilde Kongen, der tilbyttede sig denne Plads imod hiint Skovkloster, som det dengang kaldtes, heri følge sin troe Mand's Exempel. I hiin Skole vilde dens Stifter, at Ungdommen skulde oplæres i de grundige Videnskaber, hvilke han selv elskede; han vilde, at det tidlige skulde indprentes den, hvad han ofte havde foreholdt sig selv, "at ausee det for den største Skænd- sel at foretrække et større Tal af feige Dage for Wren,

og for Livets Skyld at opoffre Det, som alene giver Livet Værd^{*)}). Vel vidste han, at de Unge, der skulde opfores i hans Skole, ikke skulde kaldes ad de samme Vrens Veie som han, ikke til den blodige Afgjørelse; men han vidste ogsaa, at Fasthed og Mod ikke blot ere Krigeren fornødne, han vilde, at de, som udgik fra den Dannelse, hvortil han tilbød Midlerne, skulde have Kraft til at møde den Modstand, der aldrig udebliver selv i Fredens Dage, til roligen at see den uforfkyldte Bagtaleses Pile flyve omkring sig, for den sande Vrens Skyld at opoffre den falske, og i denne Mening "at foragte Forhaanelsen."

Det Udtryk, hvoraf vi nu betiente os, er kristeligt, men skulde vi derfor have undgaaet det? Nei, Gud forbyde, at nogensinde her det Christelige skulde vorde fremmed, thi det er christelige Lærcanstalter vi aabne, og Ungdommens videnskabelige Dannelse skal ogsaa sigte til at fremme en klar og levende Christendomskundskab. Ved Alt hvad vi talede om det udvidede Blik over Livet, om det faste, mandige Sindelag, kunde vi ogsaa have laant Exempler og Udtryk fra vore hellige Bøger. Der er intet større Forbillede paa indvortes Høihed i udvortes Fornedrelse end det, der fremstiller sig for Sielen, naar vi komme hine Ord ihu: græder ikke over mig, I Jerusalems Døttre! der er intet fastere Mod end det, der er udtrykt i de Ord: frygter ikke for dem, der kunne ihjelslaae Legemet, men ikke Sielen; og Alt hvad virkelig skal fortiene at kaldes ædelt i Livet maa

*) *Summum crede nefas, animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere causas.*

Juvenal. Sat. VIII. v. 83-84.

dog kunne henføres under den Fordring: tragter først efter Guds Rige og hans Retfærdighed! Mener ikke, I som have den Forret at besøge den høiere Skole, at I skulle henvende mindre Agtpaagivenhed paa de christelige Forstillinger og Lærdomme, fordi de ikke ere Eders udelukkende Eiendom, fordi de ogsaa høres i den laveste Underviisning; thi vel skulle de være tilgængelige ogsaa for de U lærde og U dannede, men i større Kraft og Fylde vise de sig dog for dem, hvis Dine aabnedes for Livets mere omfattende Forhold, hvis Sielen øvedes til at samle en Mangfoldighed af Tanker, og i hvis Hjærter Følelsens Kilde frembrød rigere og dybere. For dyrt købtes Videnskabens Skatte, dersom det var paa Beføstning af det U dleste, Barmeste, Saligste i Mennesket; for lang og vær var dens Vej, dersom den ikke førte os op paa de Høider, hvor Livets vide Riger udbrede sig i deres hele Pragt, hvor vi see Jordens Under i større Mangfoldighed, og Himmelen derover i lysere Glæde, end de, der blive i Dalens Taager. Vel ere der de, der skildre det som uundgaaeligt, at Hjærtets Rigdomme, at deriblandt den dyrebareste, Fromhedens hellige Følelse, som forbinder det Timelige med det Evige, maa forsvinde, hvor Forstanden skal modnes til strengere Grundskning, til klarere Betragtning; o men troer dem ikke, disse halvmodne Tænkere, som mene at Videnskabens Seier mere bestaaer i at negte end at befæste; hører hellere hvad de grundigste Forskere stedsse vidnede i Dvercensstemmelse med den udødelige Baco's berømte Udsagn: "det er aldeles vist og stadfæstet af Erfaringen, at det løse Bekjendtskab med Videnskaberne

maafkee frister til at forlade Troen, men at hvo der øser dybere af deres Kilder føres tilbage til Religionen." —

Det er kun i svage Omrids, at Tiid og Evne have tilladt mig nu at fremstille denne Skoles Bestemmelse; men det er med Diet fast heftet paa det store Formaal, det er med fuld Overbeviisning om den uvrdeerlige Nytte, som disse Dannelses-Anstalter bringe det hele Folk, at jeg nu indvier denne fornyede Skole til atter at indtage sin ærefulde Plads, at Ungdommen der i alvorlig videnskabelig Stræben skal dannes til grundig Tænsjomhed, til et udvidet Blik paa Livet, til et fast og mandigt Sindelag, til reen og levende christelig Gudsfrygt. Held og Velsignelse over Eder, I gienreiste Mure! staaer fra Slægt til Slægt, og inden Eders venlige Ly samles en lærvillig, opvakt, sædelig og glad Ungdom, inden Eders Hegn udsaae Nar efter Nar kundskabsrige, dygtige, trofaste Lærere den Sæd, der skal modnes til Gavn for Fædrelandet, som i sit Skib samler Frugterne af al hæderlig Stræben!

Men hvorledes kunde i denne Stund min Røst være Udtrykket for de Følelser, der bevæge sig i alle Tilstedeværendes Hierter, og ikke tillige være Erkiendtlighedens og Taksigelsens Røst? Tak, denne Kredsens, den nærværende Slægts og de kommende, være bragt vor elskede Konge. som ogsaa her med faderligt Sind ydede den gavmilde Bistand, at Forstyrrelsens Spor kunde forsvinde, og Uheldet for vor Skole endog forvandles til Held. Tak, Alles levende følte Tak være bragt Enhver, som ved Omhu, Raad, Konst har bidraget til, at denne Dag er os en Glædens og en Haabets Dag. Thi dersom en Dag skal være festlig, da maa

Haabet ogsaa paa den besøge os; og hvortil knytter Haabet sig her? Først til den Høiestes Beskiærmelse og Velsignelse, i hvis Navn al Gierning her skal begynde og fortsættes Dag efter Dag; dersom Herren ikke bygger et Huus, da arbeide Bygningsmændene forgieves. Dernæst knytter vort Haab sig ogsaa til dem, som skulle være de fornemste Redskaber i den Høiestes Haand til at Hensigten kan opnaaes. Jeg hilser Eder, I denne Skoles værdige Lærere! I have allerede baaret Dagens Byrde og Hede, kiende Eders Livs Møie, kiende ogsaa dets Løn, og denne Dag vil styrke Eder til med fornyet Kierlighed, Kraft og Iver at arbeide i det betroede vigtige Kald, og den nye Række af Narbøger, som Skolen nu begynder, skal bevare Eders Navne med Erkiendtlighed og Hæder, som saa Mange af Eders Forgængeres ere bevarede. See, i denne Time besøger Erindringen os tilligemed Haabet, den fører frem for vor Tanke en Række af Mænd, som have forestaaet denne Skole, men i Særdeleshed dvæler den ved de tre sidste: Johannes Schrøder, Paul Bendsen, Bendt Bendtsen — kun tre Navne, men disse Mænds Embedsvirksomhed udstrækker sig giennem et heelt Aarhundrede, altsaa giennem denne Skoles halve Tilværelse, og giennem dens bedste, meest blomstrende Tiid. Vi kunne nu ikke opregne deres Fortienester, men Hiertet byder os endnu et Dieblik at standse ved det nærmeste, det os Alle saa dyrebare Minde. Bendt Bendtsen — Navnet klinger saa fordringsløst, som Mandens hele Færd var det, dog har det en god Klang i Danmarks hele Land, thi trindt omkring i de forskjelligste Stillinger sidde ældre og yngre Mænd,

som Han har bidraget til at danne i de 41 Aar, han forestod den Skole, ved hvilken han var fød, i hvilken han var opvoxen, til hvilken han opoffrede sit Livs bedste Kraft. Hvo erindrer ikke det stille elskelige Væsen, hvormed han bandt Alles Hjerter til sig, og den ubrødelige Troskab, hvorved han vandt Alles Agtelse? Det fattedes ham hverken paa Indsigter eller paa Gaver til at kunne have indtaget en mere glimrende Plads, men kun i enkelte Frembringelser blev det ham forundt at vise, hvilken Roes for Lærdom og Aand han kunde have vundet, dersom han havde tilladt sig mere at undrage sig fra sin nærmeste Pligt. Han levede saa ganske for dem, der vare ham betroede, de fandt stedse i ham den ligesaa utrættelige som kyndige Lærer, de havde daglig for Die det skønneste Exempel paa samvittighedsfuld Embedsførelse, paa Rettsindighed i Wandel, paa usminket Gudsfrugt. Havde han nogen Feil, da var det for godmodige Forhaabninger om dem, der vare blevne ham kiere — og dette vare jo alle de, som vare betroede til hans Ledning; leed han nogen Krænkelse, da var det naar disse svege hans Tillid; men saa havde han ogsaa mangan stor og sød Løn, naar han saae dem skride frem paa den Bane, han havde anvist dem. Hans egen, ofte tunge Bei er lagt tilbage, men hans Minde skal leve, her i disse Sale, og siern og nær i taknemmelige Lærlingers Hjerter, som komme ihu, at de, da de forlode det fædrene Hiem, fandt her ikke blot en Lærer, men en Fader. Til hans Bestræbelser slutte sig den Mand, som her skal indtage hans Plads, ved de samme ærefulde Midler vinde han Agtelse og Kierlighed; maatte han strax modtages med Tillid og Velvillie,

maatte han altid understøttes af Forældres skønsonne Bistand, og fremsfor Alt af Eders Fliid, Eders gode Forhold og Hengivenhed, I som skulle kalde ham Lærer og Leder!

Thi hvorledes kunde jeg slutte, uden endnu i Særdeleshed at henvende Talen til Eder, I, paa hvem denne Skoles Held, Flor og Roes dog tilsidst beroer, I Unge, som betroes til dens Omsorg. Omsorg skulder Skolen Eder, den skal tilbyde Eder Underviisning, Vejledning, Advarsel, Tilskyndelse og Opmuntring; men dermed er Virkningen endnu ikke frembragt, der er Noget, som alene er Eders: hvorledes I ville nytte alt dette. Hvor turde vi sige, at Alle, som udgik fra disse vore Skoler, sidert modnedes til grundige Tænkere, at deres Dine altid var aabent for det Store og Edle i Livet, at de alle stode faste under Livets Omvæltninger, og alle havde Gud i Hjertet? Al! der vare kun altfor Mange, som derfra betraadte Skændselsens Veie, eller som for-tærede deres Aar i et unyttigt og uværdigt Liv, thi deres Læreres var det at give, deres at modtage og benytte. Dog skue vi med Tillid og Haab hen over Eders Kreds, og vort Hjerte opvarmes og udvides, i det vi tænke os, at vi ikke vide, i hvilket ungdommeligt Bryst maaskee en Spire slumrer, som her skal pleies, her udvikles, og engang bære de glædeligste Frugter. Mange ere allerede udgangne fra denne Skole, som siden lønede den med den skønneste Tak, hvis Fortienester vandt dem og Skolen den bedste Hæder. Vi kunne nu ikke optælle dem, men den Navnkundigste ville vi dog endnu erindre: Thomas Kingo — navnkundig, ikke ved den udvortes Adel og

Værdighed han vandt, men derved, at han fyldte Danmarks Kirker med hellige Sange, som tonebød dybt fra det klangfulde Bryst, og som endnu gienlyde i Kirker og Huse. Og vi nævne ham desto hellere, fordi just Han viste, hvorledes dygtige Disciple kunne vorde Skolen, ikke blot til Hæder, men til Beskyttelse. Maaskee er hvad vi ville sige Alle bekiendt, men det bør dog atter høres i denne Time. Der have til alle Tider været de, som meente de Dinkostninger spildte, der anvendes paa Lærdom og boglig Kunst; Saadanne foresloge da og Kong Christian den Femte at nedlægge denne Skole. Da antog Skolens daværende første Foresatte sig dens Sag, og nævne for Kongen mange berømmelige Mænd, som vare udgangne derfra, klandt dem i Særdeleshed Kingo. Og da svarede Kongen: "ere saadanne Mænd komne fra Frederiksborg Skole, hvorledes turde vi da understaae os at lægge dem øde?" Saaledes betalte denne Mand Skolen sin Gæld ved sit blotte Navn; give Gud, at Mange af dens Fostersønner maae betale deres paa lignende Maade!

Hvad hiin Mand ellers var, er det nu ikke Stedet at omtale. Men den Kraft, der stedse yttres sig i hans stærke Sange, den udviklede sig sikkert, i det den her tidligen fandt Næring ved Oldtidens Tale og Bedrivt, og i det han tidligen lærte dermed at forene de ligesaa stærke, men mildere christelige Tanker og Følelser. Høre vi ikke saaledes begge sammenklinge, naar han synger:

"O Gud! du skal mig ei af Haanden slippe,
Om end den ganske Verden vilde glippe,

Thi jeg fra Moders Liv paa dig er fast'.
 Om Bierge sank, og Berden vild' omvælde,
 Om Elementerne de vilde smelte,
 Jeg staaer dog fast."

Han har ikke besunget den Skole, hvor han modtog sin første Dannelse, og jeg har Intet kunnet finde i hans Sange, som nærmere kunde anvendes ved den Anledning, der nu har samlet os. Men da det dog syntes tilbørligt, at Skolens gamle, berømte Discipels Røst hørtes her ved dens nye Indvielse, saa slutter jeg med hans Hjertesuf, som Enhver giøre til sit:

"Lad Landet deilig staae
 Med Frugt og Grøde,
 Lad Sandhed Fremgang faae,
 Og Retten møde!

Gud give mig min Deel med alle Andre,
 Indtil jeg ved min Grav
 Nedlægge skal min Stav,
 Og heden vandre!"
